

Новий порядок річного декларування доходів фізичних осіб

24.04.2012 року Законом України від 24.04.2012 р. № 4661-VI внесено зміни до Податкового кодексу України (далі — ПКУ) та деяких інших законів України щодо впорядкування податкового декларування доходів громадян.

Суттєвою зміною, внесеною цим Законом, є обов'язок платників податку - фізичних осіб подавати річну податкову декларацію за результатами податкового (звітного) року, якщо протягом податкового (звітного) року нараховувалися (виплачувалися, надавалися) оподатковувані доходи у формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, платнику податку у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами (ЦПД) **двома або більше податковими агентами і при цьому загальна річна сума** таких оподатковуваних доходів **перевищує 120 розмірів мінімальної заробітної плати**, встановленої законом на 1 січня звітного податкового року (**128 760,00 гривень**).

Так, до прийняття цього закону річну декларацію повинні були подавати фізичні особи, які протягом календарного року отримали дохід від двох або більше податкових агентів, і при цьому загальна сума такого доходу за будь-який календарний місяць перевищувала десятикратний розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного податкового року (у 2011 р. – 9 410,00 гривень).

Крім того, **подати декларацію можуть фізичні особи, які мають право на податкову знижку**.

Зокрема, це громадяни, котрі сплачували протягом минулого року за навчання закладам освіти, страхували себе або членів своєї сім'ї, сплачували внески у недержавні пенсійні фонди, перераховували кошти у вигляді пожертвувань неприбутковим організаціям, усиновлювали дітей, сплачували проценти за іпотечним житловим кредитом, понесли витрати у зв'язку із переобладнанням транспортного засобу, що належить платникові податку, з використанням у вигляді палива моторного сумішевого, біоетанолу, біодизелю, стиснутого або скрапленого газу, інших видів біопалива. Змінами до п.п. 166.1.2 ПКУ уточнено, що такі громадяни можуть подавати річну податкову декларацію про майновий стан і доходи (далі — декларація про доходи) **до 31 грудня** включно наступного за звітним податкового року. Раніше такий висновок можна було зробити з положень п.п. 166.4.3 ПКУ.

Змінами, внесеними до п. 179.2 ПКУ, уточнено перелік випадків, коли **декларація про доходи не подається**, а саме:

- доходи отримані **виключно від податкових агентів**;
- від операцій **продажу (обміну) майна, дарування при нотаріальному посвідченні** договорів, за якими був сплачений податок на доходи фізичних осіб;
- отримання **об'єктів спадщини**, які оподатковуються за нульовою ставкою податку та/або з яких сплачено податок до нотаріального оформлення об'єктів спадщини;
- проценти за вкладами (депозитами), доходи від викупу цінних паперів інституту спільного інвестування, доходи за іпотечними цінними паперами, доходи за сертифікатом фонду операцій з нерухомістю, дивіденди, інвестиційний прибуток від операцій з облігаціями внутрішніх державних позик, крім випадків, коли декларування таких доходів прямо передбачено відповідними нормами розділу IV ПКУ;
- отримання заробітної плати та винагород за ЦПД від двох і більше податкових агентів у розмірі, що **не перевищує 120 розмірів мінімальної заробітної плати**, встановленої законом на 1 січня звітного податкового року.

Від **обов'язку подання декларації звільняються** незалежно від виду та суми отриманих доходів платники податку, які є **неповнолітніми або недієздатними особами** і при цьому перебувають на повному утриманні інших осіб (у тому числі батьків) та/або держави станом на кінець звітного податкового року. Однак, обов'язок щодо заповнення та подання податкової декларації в цьому випадку покладається на опікуна або піклувальника (п. 179.6 ст. 179 ПКУ). Крім того, платники податку **звільняються від обов'язку подання податкової декларації** в таких випадках:

- а) незалежно від виду та суми отриманих доходів платниками податку, які: перебувають під **арештом** або є затриманими чи засудженими до позбавлення волі, перебувають у полоні або ув'язненні на території інших держав станом на кінець граничного строку подання декларації; **перебувають у розшуку** станом на кінець звітного податкового року; перебувають **на строковій військовій службі** станом на кінець звітного податкового року;
- б) в інших випадках, визначених розділом IV ПКУ.

Фізичні особи також можуть отримувати доходи, які підлягають оподаткуванню, але **від осіб, які не є податковими агентами** (особами, які не є податковими агентами, вважаються нерезидент або фізична особа, яка не має статусу суб'єкта підприємницької діяльності або не є особою, яка перебуває на обліку в органах державної податкової служби як особа, що провадить незалежну професійну діяльність (пп.168.2.1 п. 168.2 ст. 168 Кодексу)). **До таких доходів, які підлягають декларуванню, відносяться:**

- **дохід у вигляді вартості успадкованого майна** (кошти, майно, майнові чи немайнові права) у межах, що підлягає оподаткуванню (крім спадкоємців-нерезидентів, які зобов'язані сплатити податок до нотаріального оформлення об'єктів спадщини та спадкоємців, які отримали у спадщину об'єкти, що оподатковуються за нульовою ставкою податку на доходи фізичних осіб, а також іншими спадкоємцями - резидентами, які сплатили податок до нотаріального оформлення об'єктів спадщини) (п. 174.3 ст. 174 ПКУ);
- **дохід у вигляді подарунку від фізичних осіб** (або в результаті укладання договору дарування) (крім обдарованих (нерезидентів), які зобов'язані сплатити податок до нотаріального оформлення договору дарування та обдарованих (резидентів), які отримали подарунок, що оподатковується за нульовою ставкою податку на доходи фізичних осіб, а також іншими обдарованими (резидентами), які сплатили податок до нотаріального оформлення об'єктів дарування) (п. 174.6 ст. 174 ПКУ);
- дохід, отриманий **орендодавцем при наданні нерухомості в оренду (суборенду), якщо орендар є фізичною особою, яка не є суб'єктом господарювання** (пп.170.1.5 п. 170.1 ст. 170 ПКУ);
- дохід, отриманий **орендодавцем при наданні рухомого майна в оренду (суборенду), якщо орендар є фізичною особою, яка не є суб'єктом господарювання** (пп.164.2.2 п. 164.2 ст. 164 ПКУ);
- дохід у вигляді **неустойки** (штрафів, пені), відшкодування матеріальної або немайнової (моральної) шкоди (крім сум, що за рішенням суду спрямовуються на відшкодування збитків, завданих платнику податку внаслідок заподіяння йому матеріальної шкоди, а також шкоди життю та здоров'ю; відсотків, отриманих від боржника внаслідок прострочення виконання ним договірних зобов'язань; пені, що сплачується на користь платника податку за рахунок бюджету (цільового страхового фонду) внаслідок несвоєчасного повернення надміру сплачених грошових зобов'язань або інших сум бюджетного відшкодування; суми втрат, заподіяних платнику податку актами, визнаними неконституційними, або незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури або суду, що відшкодовуються державою в порядку, встановленому законом;

виплати з державного бюджету, пов'язані з виконанням рішень закордонних юрисдикційних органів, у тому числі Європейського суду з прав людини, прийнятих за наслідками розгляду справ проти України (пп.164.2.14 п. 164.2 ст. 164 ПКУ);

- дохід від **операцій з продажу (обміну) нерухомого майна** (особою, у власності якої перебував об'єкт нерухомості, **відчужений за рішенням суду** про зміну власника та перехід права власності на таке майно);
- дохід від **операцій з продажу рухомого майна** (за генеральною довіреністю; у разі ухвалення **судом, третейським судом рішення** про зміну власника та перехід права власності на рухоме майно (п. 173.8 ст. 173 ПКУ);
- **іноземні доходи** (пп. 170.11.1 п. 170.11 ст. 170 ПКУ).

Фізичні особи можуть отримувати доходи, які відповідно до норм розділу IV Кодексу не підлягають оподаткуванню при їх нарахуванні або виплаті, але не звільнені від оподаткування (пп. 168.1.3 п. 168 ст. 168 ПКУ). **Платники податку також зобов'язані подати декларацію та задекларувати такі доходи:**

- інвестиційний дохід (пп. 170.2.2 п. 170.2 ст. 170 ПКУ);
- невикористані та неповернуті кошти у вигляді цільової благодійної допомоги (пп. 170.1.5 п. 170.1 ст. 170 ПКУ);
- нецільова благодійна допомога понад встановлену норму (у 2012 році – 1500 грн.) (пп.170.7.3 п.170.7 ст. 170 ПКУ);
- не погашена частина податку з суми, наданої під звіт при припиненні трудової діяльності (пп. 170.9.1 п. 170.9 ст. 170 ПКУ);
- додаткові блага від третьої особи (пп. 164.2.17 п. 164.2 ст. 164 ПКУ);
- сума боргу платника податку, анульованого кредитором за його самостійним рішенням, не пов'язаним з процедурою банкрутства, до закінчення строку позовної давності (якщо кредитор повідомляє платника податку - боржника рекомендованим листом з повідомленням про вручення про анулювання боргу та включає суму анульованого боргу до податкового розрахунку суми доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, за підсумками звітного періоду, у якому такий борг було анульовано (пп. "д" 164.2.17 п.164.2 ст.164 ПКУ);
- сума заборгованості платника податку за укладеним ним цивільно-правовим договором, за якою минув строк позовної давності та яка перевищує суму, що становить 50 відсотків місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року (у 2012 році – 536,50 грн.), крім сум податкової заборгованості, за якими минув строк позовної давності згідно з розділом II цього Кодексу, що встановлює порядок стягнення заборгованості з податків, зборів і погашення податкового боргу (пп. 164.2.7 п. 164.2 ст. 164 ПКУ);
- дохід, що становить позитивну різницю між сумою коштів, одержаною платником податку від фінансової установи після реалізації заставленого майна платника податку при зверненні стягнення фінансовою установою на таке майно у зв'язку з невиконанням платником податку своїх зобов'язань за договором кредиту (позики), та сумою фактично сплачених платником податку зобов'язань за таким договором кредиту (позики), і сумою, що утримана фінансовою установою в рахунок компенсації своїх витрат/втрат (включаючи залишок непогашеної платником податку суми фінансового кредиту) згідно з таким договором (пп. 164.2.7 п. 164.2 ст. 164 ПКУ);
- сума недоплати податку при припиненні трудової діяльності (пп. 169.4.4 п. 169.4 ст. 169 ПКУ);
- кошти або майно (нематеріальні активи), отримані платником податку як хабар, викрадені чи знайдені як скарб, не зданий державі згідно із законом, у сумах, які визначені обвинувальним вироком суду незалежно від призначеної ним міри покарання (пп.164.2.12 п. 164.2 ст. 164 ПКУ).

Також, за результатами звітного податкового року, в якому іноземець набув статусу резидента України, він має подати річну податкову декларацію, в якій зазначає доходи з джерелом їх походження в Україні та іноземні доходи (пп. 170.10.4 п. 170.10 ст. 170 ПКУ).

Податкова декларація про майновий стан і доходи, отримані громадянами у 2012 році, подається до податкової інспекції за місцем реєстрації або місцем переважного проживання громадянина **не пізніше 30 квітня 2013 року**.

Якщо останній день строку подання податкової декларації припадає на вихідний або святковий день, то останнім днем строку вважається операційний (банківський) день, що настає за вихідним або святковим днем (п. 49.20 ст. 49 ПКУ).

Фізичні особи зобов'язані самостійно до 1 серпня 2013 року сплатити суму податкового зобов'язання, зазначену в поданій нею податковій декларації про майновий стан і доходи. Форма податкової декларації про майновий стан і доходи, відповідно до якої необхідно відображати отримані доходи за 2012 рік, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 07.11.2011 N 1395 "Про затвердження форми податкової декларації про майновий стан і доходи та Інструкції щодо заповнення податкової декларації про майновий стан і доходи", зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 27.12.2011 за N 1532/20270, який набрав чинності з 01.01.2012, із змінами та доповненнями.